

NijkampConsult

Governance passend onderwijs

Harry Nijkamp

22 maart 2016

Inhoud workshop

- Nieuwe wetgeving: Wetsvoorstel versterking bestuurskracht
- Vlugschrift TIAS/BMC (Edith Hooge)
  - Inzoomen op governance functies SWV:
    - Functie Eigenaarschap
    - Functie Bestuur
    - Functie Toezicht
- Codes Goed Bestuur PO/VO-Raad en SWV-en
- Simulaties PO-Raad

Wetsvoorstel versterking bestuurskracht en passend onderwijs

- Aanleiding: o.a. Amarantis
- Focus: versterking medezeggenschap in relatie tot governance schoolbesturen
- Governance regels schoolbesturen gelden 1-op-1 ook voor SWV-en

Huidige governance regels SWV

- bestuur en intern toezicht scheiden
  - Functionele scheiding
  - Organieke scheiding
- Toezichthouder functioneert onafhankelijk van bestuur(der)
- Bij SWV geldt ook een Code Goed Bestuur
- Benoeming interne toezichthouders op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen
- Adviesrecht OPR op competentieprofiel toezichthouders
- Bij RvT model heeft OPR recht op bindende voordracht 1 zetel in RvT

Wetsvoorstel versterking bestuurskracht en SWV

- Ligt nu bij EK
- Schoolbesturen:
  - Benoeming bestuursleden op basis vooraf openbaar gemaakte profielen
  - Adviesrecht (G)MR op profiel bestuurder
  - Adviesrecht (G)MR op benoeming/ontslag bestuurder
  - Participatie personeelslid/ouder in sollicitatieprocedure bestuurder
  - Toezichthouder overlegt tenminste 2x per jaar met (G)MR

Huidige governance regels SWV

- Wettelijke taken toezichthouder:
  - Goedkeuren begroting, jaarverslag, ondersteuningsplan
  - Toezien op naleven wettelijke plichten en op code goed bestuur door bestuur(der)
  - Toezien op rechtmatige en doelmatige besteding middelen
  - Benoemen accountant (overleg met toezichthouder)
  - Afleggen verantwoording in jaarverslag

Eis:

Toezichthouder is in staat om deugdelijk en onafhankelijk intern toezicht uit te oefenen

Wetsvoorstel versterking bestuurskracht en SWV

- SWV-en:
  - Benoeming bestuursleden SWV op basis vooraf openbaar gemaakte profielen
  - Adviesrecht OPR op profiel bestuur(der)
  - Adviesrecht OPR op benoeming bestuursleden SWV
  - Toezichthouder SWV overlegt ten minste 2x per jaar met OPR

Vlugschrift

De primaire processen in SWV's passend onderwijs daarentegen hebben een beleidsmatig, bestuurlijk en bureaucratisch karakter, in combinatie met een indirect onderwijsinhoudelijk-professioneel karakter. Zij behelzen beleids- en planvorming, verdelen en toewijzen, beoordelen en hiervoor procedures en criteria vaststellen en adviseren.

Vlugschrift

Behalve het verschil wat betreft de aard van de primaire processen, springt ook het verschil in type organisatie in het oog tussen SWV's passend onderwijs en reguliere onderwijsorganisaties. Een SWV passend onderwijs is te typeren als een interbestuurlijke organisatie met concrete aanwijsbare eigenaren. Dit in tegenstelling tot reguliere onderwijsorganisaties, die enkelvoudig zijn, met abstract eigenaarschap dat niet concreet is belegd (Dekkers, 2015).

Vlugschrift

Wat organisaties zoals voormalige nutsbedrijven, coöperaties en dus ook SWV's passend onderwijs bindt, is dat de eigenaren forse invloed willen uitoefenen op de organisatie die 'van hen' is en waarmee zij hun 'opdracht' moeten verwezenlijken of hun 'belang' moeten realiseren. Tegelijkertijd staat die organisatie buiten hun eigen organisatie en kunnen zij deze niet alleen besturen.

Vlugschrift

Om supergovernance bij SWV's te bereiken is het nodig om de governance anders te structureren dan nu bij wet wordt voorgeschreven en in de praktijk het geval is. In dit Vlugschrift zetten wij daarvoor de hoofdlijnen uit, gebaseerd op good practices van organisaties waar SWV's meer op lijken dan op reguliere onderwijsorganisaties, namelijk coöperaties en overheidsbedrijven.

SWV: hybride organisatie

- Schoolbestuur:
  - Verantwoordelijk voor kwaliteit onderwijs
  - Verantwoordelijk voor basisondersteuning/extra ondersteuning/arrangementen
- Samenwerkingsverband:
  - Verantwoordelijk voor dekkend aanbod ondersteuningsvoorzieningen
  - Verantwoordelijk voor inzet middelen
  - Verantwoordelijk voor TLV SBO,(V)SO, OPDC etc.
  - Geen thuiszitters
  - Gezamenlijke missie/visie: gezamenlijke verantwoordelijkheid

Rollen schoolbestuur

- Schoolbestuur is:
  - Aangeslotene
  - Eigenaar
  - Beslisser
  - Klant (afnemer diensten)
  - Belanghebbende
  - Leverancier (van personeel)
  - Toezichthouder

- Belangen kunnen botsen!

Onderzoek TIAS Edith Hooge

- SWV en schoolbestuur: veel rollen die door elkaar heen lopen!
- Wederzijdse afhankelijkheid SWV en schoolbestuur
- SWV eist supergovernance
- Aparte Governance Code SWV
- Onderscheiden:
  - Bestuursfunctie (professional)
  - Eigenaarsfunctie (ALV, vereniging)
  - Toezichtfunctie (onafhankelijk ev combi met eigenaren)

Focus op governance SWV

- Governance functies bij SWV:
  - Eigenaarsfunctie
  - Bestuursfunctie
  - Toezichtfunctie

Eigenaarsfunctie

- Van wie is het SWV?
- Schoolbesturen zijn constituent/oprichters
- Schoolbesturen zijn aangeslotenen (wet)
- SWV is van samenwerkende schoolbesturen (schoolbestuur is mede-eigenaar)
- Vergelijk aandeelhouders BV/NV
- Tias: orgaan voor eigenaren (bv ALV van vereniging)

Bestuursfunctie

- Bestuur gericht op belang SWV (wettelijke taken)
- Verantwoordelijk voor beleid en uitvoering hiervan
- Zorgt voor integrale afweging van alle betrokken belangen
- Bestuur kan functioneren onafhankelijk van schoolbestuurlijke belangen
- TIAS: bestuur SWV is geen 'puppets on a string', kies voor professioneel bestuur(der), schoolbesturen hebben andere (beslis)positie als eigenaren

Toezichtfunctie

- Scheiding tussen bestuur en intern toezicht binnen samenwerkingsverband
  - Interne toezichthouder
    - Toezicht op wettelijke taak SWV
    - Vanuit maatschappelijke rol (dekkend aanbod, thuiszitters etc.)
- TIAS: tempereren eigenaren-dominantie:
  - maximaal $\frac{2}{3}$ eigenaren in toezicht,
  - ten minste $\frac{1}{3}$ onafhankelijk en extern (cooperatie-wereld)

Code Goed Bestuur PO-Raad

- **Artikel 24 - Onafhankelijkheid**
- 1. Ieder lid van het intern toezichtsorgaan dient zich ten opzichte van medeleden, het schoolbestuur en ieder deelbelang van de organisatie onafhankelijk en kritisch te kunnen opstellen. Dit geldt derhalve ook voor leden van het intern toezichtsorgaan die op basis van enige voordracht zijn benoemd.
- 2. Geen lid van het intern toezichtsorgaan kan zijn iemand die wegens de vervulling van een bestuurs- of toezichtfunctie bij een andere organisatie in dezelfde sector en dezelfde regio met onverenigbare belangen geconfronteerd kan worden. Voorts is het gestelde in artikel 297b BW van toepassing.
- 3. Iedere schijn van belangenverstrengeling tussen de organisatie en het intern toezicht wordt voorkomen.
- **Artikel 21 Toezichtskader**
- Het intern toezichtsorgaan stelt een toezichtskader vast waarin wordt geëxpliciteerd op welke criteria het intern toezicht zich voorts in het bijzonder richt.

Code Goed Bestuur VO-Raad

- Een toezichthouder kan niet benoemd worden tot (dagelijks) bestuurder bij dezelfde onderwijsorganisatie als waar hij toezichthouder is of is geweest. Een bestuurder kan niet tegelijkertijd de functie van intern toezichthouder vervullen bij een onderwijsorganisatie binnen de onderwijssector VO. Een bestuurder kan niet tegelijkertijd de functie van intern toezichthouder vervullen bij een onderwijsorganisatie in een andere onderwijssector dan het VO, tenzij het een ander voedingsgebied betreft.
- 36. Aan de functie van toezichthouder is zodanig invulling gegeven dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.
- Zij die deel uitmaken van het interne toezicht verrichten nooit taken die aan de (dagelijks) bestuurder toebehoren.
- 24. Het interne toezicht hanteert een **toezichtkader** met expliciete doelstellingen en indicatoren voor het eigen toezicht.

Code goed bestuur voor SWV

- Code PO/VO-raad
  - Past toe of leg uit
  - Bv afwijkingen beargumenteren
- Toezichtkader
  - Doelen toezicht/criteria toezicht
- Marieke Dekkers:
Principle-based governance code voor SWV-en

Simulaties door PO-Raad

- Fictieve, maar realistische casus
- Rollen voor sbo, so, bao, directeur swv
- Setting: toezicht of bestuursvergadering
- Opbrengsten:
  - Brengt dilemma's goed in kaart
  - Verscherpt rolbewustzijn
  - Korte vs lange termijn oplossingen
  - Leidt tot verbeteringen in agenda, vergadercultuur

NijkampConsult

| www.nijkampconsult.nl

| info@nijkampconsult.nl

| T. 06 55 26 22 12